

Dosarul nr. 2ra-182/22
2-21032345-01-2ra-11022022

prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru – M. Alexei
instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău – N. Budăi, I. Dutca, D. Băbălău

DECIZIE

01 iunie 2022

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

În componență:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Svetlana Filincova
Galina Stratulat
Dumitru Mardari
Victor Burduh
Maria Ghervas

examinând recursurile declarate de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, procurorul în Procuratura Anticorupție Andrei Balan, Procuratura Generală a Republicii Moldova și Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova,

în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Ștefan Niță împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenienți accesorii Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova, Procuratura Generală a Republicii Moldova, procurorul în Procuratura Anticorupție Andrei Balan și Curtea de Apel Chișinău cu privire la repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești,

împotriva deciziei din 27 ianuarie 2022 a Curții de Apel Chișinău, prin care s-au respins apelurile declarate de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, Procuratura Generală a Republicii Moldova, procurorul din cadrul Procuraturii Anticorupție – Balan Andrei și cererea de alăturare la apel înaintată de Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova și s-a menținut hotărârea din 06 mai 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, prin care s-a admis acțiunea depusă de Ștefan Niță,

constată:

La 02 martie 2021, Ștefan Niță a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenienți accesorii Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova, Procuratura Generală a Republicii Moldova și Curtea de Apel Chișinău cu privire la repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

În motivarea acțiunii a invocat că, la 15 septembrie 2016, deținând funcția de judecător al Curții de Apel Chișinău, în privința sa a fost pornită urmărirea

penală nr. 2016978149 pentru comiterea infracțiunii prevăzute de art. 42 alin. (5), art. 243 alin. (3) lit. b) din Codul penal.

Potrivit ordonanței de punere sub învinuire, i-a fost încredințat faptul că, fiind în înțelegere prealabilă cu persoane neidentificate, a pronunțat cu bunăștiință ordonanța judecătorească nr. 2po-375/11 din 22 iunie 2011, contrară legii, cu privire la încasarea împrumutului, prin care a înlăturat obstacolele la realizarea infracțiunii de spălare de bani.

Reclamantul a notat că, prin hotărârea Plenului Consiliului Superior al Magistraturii nr. 608/25 din 20 septembrie 2016 a fost suspendat din funcția de judecător la Curtea de Apel Chișinău, în temeiul art. 24 alin. (1) lit. a) din Legea cu privire la statutul judecătorului nr. 544 din 20 iulie 1995, în legătură cu pornirea urmăririi penale.

Astfel, în baza hotărârii Plenului Consiliului Superior al Magistraturii nr. 608/25 din 20 septembrie 2016 și urmare a suspendării sale din funcție, reclamantului i-a fost sistată plata salariului la locul de muncă.

Ulterior, prin Decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 719-VIII din 16 mai 2018, Ștefan Niță a fost eliberat din funcția de judecător la Curtea de Apel Chișinău, în baza cererii de demisie.

Reclamantul a relevat că prin ordonanța procurorului în Procuratura Anticorupție, Mirandolina Sușițaia, din 29 septembrie 2020, a fost scos de sub urmărire penală în temeiul art. 275 alin. (3) din Codul de procedură penală, din motiv că fapta acestuia nu întrunește elementele infracțiunii incriminate.

Conform art. 24 alin. (4) din Legea cu privire la statutul judecătorului nr. 544 din 20 iulie 1995, în cazul prevăzut la alin. (1) lit. a), dacă nu a fost probată vinovăția judecătorului sau a fost pronunțată o hotărâre de achitare ori de încetare a procesului penal, suspendarea din funcție încetează și judecătorul este repus în toate drepturile avute anterior.

Astfel, Ștefan Niță s-a adresat Consiliului Superior al Magistraturii cu cerere, prin care a solicitat să-i fie achitat salariul și toate plățile cuvenite pentru perioada suspendării din funcția de judecător. Însă, prin hotărârea Plenului Consiliului Superior al Magistraturii nr. 381/32 din 12 decembrie 2020, cererea sa a fost respinsă, din motiv că aceasta urmează a fi examinată de către administrația instanței în care petiționarul a activat până la demisionarea din funcție.

La fel, reclamantul a menționat că în perioada suspendării sale din funcția de judecător, de la 20 septembrie 2016 până la 25 mai 2018, nu i-au fost achitate plățile salariale în sumă totală de 592 100 de lei, iar angajatorul Curtea de Apel Chișinău nu a acceptat achitarea lor, motivând că situația lui cade sub incidența Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545 din 25 februarie 1998.

Reclamantul Ștefan Niță a solicitat prin cererea de chemare în judecată încasarea din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova a plăților salariale neachitate în perioada suspendării ilegale din funcție în sumă de 592 100 de lei (vol. I, f.d. 2-4).

Prin încheierea protocolară din 05 aprilie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, s-a atras în proces procurorul în Procuratura Anticorupție Andrei

Balan, care l-a pus sub învinuire pe reclamant, pentru a se expune asupra litigiului (vol. I, f.d. 87-88).

Prin hotărârea din 06 mai 2021 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru, s-a admis cererea de chemare în judecată înaintată de Ștefan Niță.

S-a încasat din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova, în beneficiul lui Ștefan Niță prejudiciul material cu titlu de salariu și alte plăți salariale pentru perioada 20 septembrie 2016 – 25 mai 2018 în mărime de 592 100 de lei (vol. I, f.d. 104, 117-135).

La 11 mai 2021, Ministerul Justiției al Republicii Moldova a depus prin intermediul poștei electronice cerere de apel împotriva hotărârii din 06 mai 2021 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru (vol. I, f.d. 109, 110).

La 25 mai 2021, procurorul în Procuratura Anticorupție Andrei Balan a declarat apel împotriva hotărârii din 06 mai 2021 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru (vol. I, f.d. 112-113).

La 28 mai 2021, Procuratura Generală a Republicii Moldova a depus prin intermediul oficiului poștal cerere de apel împotriva hotărârii din 06 mai 2021 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru (vol. I, f.d. 115, 116).

La 12 octombrie 2021, Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova a depus prin intermediul oficiului poștal cerere de alăturare la apelul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova împotriva hotărârii din 06 mai 2021 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru (vol. I, f.d. 171-174, 175).

Prin decizia din 27 ianuarie 2022 a Curții de Apel Chișinău s-au respins apelurile declarate de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, Procuratura Generală a Republicii Moldova, procurorul din cadrul Procuraturii Anticorupție – Balan Andrei și cererea de alăturare la apel înaintată de Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova și s-a menținut hotărârea din 06 mai 2021 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru (vol. I, f.d. 202, 203-226).

În consolidarea soluției instanțele inferioare au reținut că reieșind din circumstanțele de fapt ale cauzei coroborate cu prevederile art. 24 alin. (4) din Legea cu privire la statutul judecătorului nr. 544 din 20 iulie 1995, art. 23 alin. (3), art. 284 alin. (1) și (2), art. 524 din Codul de procedură penală, art. 2, art. 3 alin. (1) lit. a) și art. 6 lit. b) din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998, odată fiind dispusă scoaterea de sub urmărire penală a lui Ștefan Niță în temeiul art. 275 alin. (3) din Codul de procedură penală, ultimul este în drept să pretindă la repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

Astfel, instanțele inferioare au considerat întemeiată revendicarea reclamantului privind adjudecarea drepturilor salariale ale lui Ștefan Niță din contul bugetului de stat, care conform Certificatului eliberat de Curtea de Apel Chișinău din 29 martie 2021 despăgubirea pentru perioada 20 septembrie 2016 – 25 mai 2018 de absență forțată de la muncă constituie suma de 433 800 de lei salariul pentru 20 luni, iar contribuțiile la bugetul asigurărilor sociale și medicale de stat 119 300 de lei, total constituind suma alocațiilor necesare în mărime de 592 100 de lei (vol. I, f.d. 31). Or, conform art. 7 lit. a) din Legea nr. 1545/1998, în cazurile menționate la art. 3 alin. (1) persoanei fizice i se compensează sau i se restituie salariul și alte venituri provenite din muncă, ce constituie sursa ei principală de existență de care a fost privată în urma acțiunilor ilicite.

La 04 februarie 2022, Ministerul Justiției al Republicii Moldova, reprezentat de Alexandru Vicol, a declarat recurs împotriva deciziei din 27 ianuarie 2022 a Curții de Apel Chișinău, solicitând casarea deciziei recurate și a hotărârii din 06 mai 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, cu pronunțarea unei hotărâri noi de respingere a acțiunii depuse de Ștefan Niță (vol. II, f.d. 1-7).

În motivarea recursului, în esență, a invocat că instanțele inferioare au interpretat în mod eronat și au aplicat greșit normele de drept material ce reglementează repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești în baza Legii nr. 1545/1998, or, prezenta acțiune nu întrunește toate condițiile de aplicabilitate a acestei legi.

Ministerul Justiției al Republicii Moldova a notat că, deși, reclamantul întrunește condiția de la art. 6 lit. b) din Legea nr. 1545/1998 pentru survenirea dreptului la repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, acesta pretinde la repararea unui prejudiciu care nu i-a fost cauzat de către organele de urmărire penală, de procuratură și/sau de instanțele judecătorești. Or, în speță, organul de urmărire penală și/sau procuratura nu au avut nicio tangență cu suspendarea din funcție a judecătorului Ștefan Niță, deoarece Procurorul General interimar, Eduard Harunjen, prin sesizarea sa a solicitat doar eliberarea acordului pentru efectuarea unor acțiuni de urmărire penală în privința unor judecători, dar nu și suspendarea din funcție a judecătorului Ștefan Niță. Subiectul suspendării acestora din funcție fiind dispus *ex officio* de către Consiliul Superior al Magistraturii.

Astfel, nu există legătură de cauzalitate dintre cauza penală derulată în privința intimatului Ștefan Niță și suspendarea efectivă a acestuia din funcția de judecător. Prin urmare, organului de urmărire nu i se pot imputa pretinse acțiuni ilegale săvârșite, ce au atentat nemijlocit la subiectul salariului de care a fost privat intimatul Ștefan Niță.

Totodată, în opinia Ministerului Justiției al Republicii Moldova, Consiliul Superior al Magistraturii nu se încadrează în noțiunea de „instanțe judecătorești”, prevăzută la art. 1 din Legea nr. 1545/1998, or, acesta este un organ independent de autoadministrare judecătorească, format în vederea organizării și funcționării sistemului judecătoresc, fiind garantul independenței autorității judecătorești.

Respectiv, Ministerul Justiției al Republicii Moldova a considerat neîntemeiată prezenta acțiune, din considerent că presupusul prejudiciu material pretins de reclamant nu s-a realizat în urma acțiunilor ilegale ale organului de urmărire penală, ale procuraturii sau ale instanțelor de judecată.

Mai mult ca atât, pentru aplicabilitatea prevederilor din Legea nr. 1545/1998 urmează a fi întrunite cumulativ atât circumstanțele prevăzute la art. 6 (dreptul la repararea prejudiciului), cât cele și la art. 3 (cazurile de reparare a prejudiciului material și moral), ele fiind indisolubile și care nu pot fi aplicate separat.

Din sensul prevederilor Legii nr. 1545/1998 rezultă expres că, pentru angajarea răspunderii statului pentru prejudiciul cauzat prin erori judiciare și de urmărire penală, este necesar de a demonstra existența faptei ilicite și legătura acesteia cu prejudiciul cauzat și pretins de reclamant.

Respectiv, prejudiciul pretins de Ștefan Niță nu cade sub incidența celor compensate în baza Legii nr. 1545/1998, deoarece suspendarea a fost dispusă *ex officio* de către Consiliul Superior al Magistraturii.

La 04 martie 2022, procurorul în Procuratura Anticorupție Andrei Balan a declarat recurs împotriva deciziei din 27 ianuarie 2022 a Curții de Apel Chișinău, solicitând casarea deciziei recurate și a hotărârii din 06 mai 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, cu pronunțarea unei hotărâri noi de respingere a acțiunii depuse de Ștefan Niță (vol. II, f.d. 13-16).

În motivarea recursului, în esență, a invocat că este imperativ necesară existența unei decizii definitive în cadrul unui proces penal, prin care s-ar confirma rea-credința reprezentanților statului față de Ștefan Niță, iar în cazul în care lipsește o asemenea hotărâre judecătorească este inaplicabilă Legea nr. 1545/1998, în caz contrar instanța de drept civil s-ar subroga unei instanțe de drept penal.

Recurentul procurorul în Procuratura Anticorupție Andrei Balan a remarcat că urmărirea penală în dosarul penal de investigare a infracțiunii de spălare de bani, în care era vizat și Ștefan Niță este în continuitate, iar scoaterea de sub urmărire penală a lui Ștefan Niță pe un capăt de acuzare nu denotă și aplicarea ilegală în privința acestuia a măsurilor de constrângere.

De asemenea, este importat că, în speță, judecătorul Ștefan Niță a fost suspendat din funcție din oficiu de către Consiliul Superior al Magistraturii, iar Procuratura Generală prin demersul înaintat nu a solicitat aplicarea unei asemenea măsuri procesuale de constrângere. În aceste condiții, este inaplicabilă Legea nr. 1545/1998.

La fel, procurorul în Procuratura Anticorupție Andrei Balan a atras atenția la jurisprudența națională într-o speță similară (decizia din 09 iunie 2021 a Curții Supreme de Justiție în dosarul 3ra-431/21), în care Curtea Supremă de Justiție a punctat că judecătorul nu poate solicita încasarea salariului pe parcursul suspendării din funcție în temeiul începerii urmăririi penale.

La 10 martie 2022, Procuratura Generală a Republicii Moldova, reprezentată de Iuri Lealin, a depus prin intermediul oficiului poștal cerere de recurs împotriva deciziei din 27 ianuarie 2022 a Curții de Apel Chișinău, solicitând casarea deciziei recurate și a hotărârii din 06 mai 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, cu pronunțarea unei hotărâri noi de respingere a acțiunii depuse de Ștefan Niță (vol. II, f.d. 23-25, 27).

În motivarea recursului, în esență, a invocat că pretențiile lui Ștefan Niță nu se încadrează în condițiile Legii nr. 1545/1998, deoarece prejudiciul material pretins de acesta nu a fost cauzat în urma acțiunilor ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, or, suspendarea intimatului Ștefan Niță din funcția de judecător nu a avut loc la solicitarea Procurorului General, ci a fost aplicată din oficiu de către Consiliul Superior al Magistraturii, deci nu poate fi imputată organului de urmărire penală, Procuraturii sau instanțelor judecătorești.

La 25 martie 2022, Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova a depus prin intermediul oficiului poștal cerere de recurs împotriva deciziei din 27 ianuarie 2022 a Curții de Apel Chișinău, solicitând casarea deciziei recurate și a hotărârii din 06 mai 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, cu pronunțarea unei hotărâri noi de respingere a acțiunii depuse de Ștefan Niță (vol. II, f.d. 29-31, 32).

În motivarea recursului a invocat că instanțele ierarhic inferioare nu au ținut cont de faptul că în privința lui Ștefan Niță a fost pornită urmărirea penală în două cauze penale, iar prin Ordonanța procurorului în Procuratura Anticorupție Mirandolina Sușițaia din 29 septembrie 2020 s-a dispus scoaterea de sub urmărire penală a învinuitului Ștefan Niță din motiv că fapta acestuia nu întrunește elementele infracțiunii doar în baza învinuirilor conform art. 42 alin.(5) și art. 243 alin. (3) lit. b) din Codul penal, însă, cauza penală privind celălalt capăt de acuzare, în baza art. 307 din Codul penal, a fost transmisă cu rechizitoriu în instanța de judecată, până în prezent nefiind emisă vreo sentință definitivă.

În asemenea circumstanțe, la momentul actual Ștefan Niță nu este în drept să pretindă repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova a menționat că potrivit art. 24 alin. (1) lit. a) din Legea cu privire la statutul judecătorului nr. 544/1995, judecătorul poate fi suspendat din funcție prin hotărâre a Consiliului Superior al Magistraturii, dacă în privința lui se începe urmărirea penală, până la rămânerea definitivă a hotărârii în cauza respectivă.

Totodată, alin. (2), (3) și (4) al aceluiași articol stipulează că în cazul suspendării din funcție a judecătorului, salariul acestuia se plătește în condițiile legii.

Suspendarea din funcție a judecătorului din cauzele enumerate la alin. (1), cu excepția lit. a), nu atrage anularea inviolabilității personale și a garanțiilor materiale și sociale.

În cazul prevăzut la alin. (1) lit. a), dacă nu a fost probată vinovăția judecătorului sau a fost pronunțată o hotărâre de achitare ori de încetare a procesului penal, sau în cazul anulării actelor care au servit drept temei pentru suspendarea sa din funcție în baza alin. (1¹), suspendarea din funcție încetează și judecătorul este repus în toate drepturile avute anterior

Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova a învederat că, în cauza Serghei Gubenco împotriva Curții de Apel Comrat, Curtea Supremă de Justiție în decizia din 09 iunie 2021 (dosarul nr. 3ra-431/21) a remarcat că judecătorul poate solicita încasarea drepturilor materiale și sociale, pe parcursul suspendării din funcție doar în cazurile prevăzute la art. 24 alin. (1) lit. b)-d) din Legea cu privire la statutul judecătorului nr. 544/1995, cu excepția prevăzută la lit. a), motiv din care a respins pretenția reclamantului privind încasarea salariului pe perioada suspendării din funcția de judecător în baza art. 24 alin. (1) lit. a) din Legea cu privire la statutul judecătorului nr. 544/1995.

În această ordine de idei, recurentul Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova a considerat că instanțele ierarhic inferioare greșit au aplicat în mod izolat prevederile art. 7 lit. a) din Legea nr. 1545/1998.

La 11 februarie 2022, 04 martie 2022, 17 martie 2022 și 28 martie 2022 Curtea Supremă de Justiție a expediat în adresa participanților la proces recursurile declarate de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, procurorul în Procuratura Anticorupție Andrei Balan, Procuratura Generală a Republicii Moldova și Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova împotriva deciziei din 27 ianuarie 2022 a Curții de Apel Chișinău, explicându-le dreptul de a depune referințe asupra acestora (vol. II, f.d. 11, 17, 33).

Deși, conform avizelor de recepție a trimiterilor poștale DS8006188620AS, DS8006549645AS, DS8006399575AS, DS8006409019AS, DS8006188621AS, DS8006549646AS, DS8006399577AS, DS8006409015AS intimatul Ștefan Niță și intervenientul accesoriu Curtea de Apel Chișinău au recepționat copia recursurilor declarate de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, procurorul în Procuratura Anticorupție Andrei Balan, Procuratura Generală a Republicii Moldova și Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova împotriva deciziei din 27 ianuarie 2022 a Curții de Apel Chișinău, aceștia nu au făcut uz de dreptul lor procedural și nu au depus referințe în care să-și expună poziția procesuală pe marginea criticilor formulate în recurs.

În conformitate cu art. 434 din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel. Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.

Astfel, Colegiul opinează că, în speță, calea de atac în ordine de recurs a fost demarată în interiorul termenului legal, deoarece din materialele cauzei nu poate fi stabilită data când decizia din 27 ianuarie 2022 a Curții de Apel Chișinău a fost comunicată recurenților, iar drept consecință nu poate fi stabilit momentul când începe să curgă termenul de exercitare a dreptului de a ataca hotărârea judecătorească.

Prin încheierea din 11 mai 2022 a Curții Supreme de Justiție s-au considerat admisibile recursurile declarate de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, procurorul în Procuratura Anticorupție Andrei Balan, Procuratura Generală a Republicii Moldova și Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova împotriva deciziei din 27 ianuarie 2022 a Curții de Apel Chișinău și s-au transmis Colegiului lărgit pentru examinare în fond.

În conformitate cu articolul 441 din Codul de procedură civilă, în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului.

Prin prisma art. 442 alin. (1) din Codul de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

În corespundere cu art. 444 din Codul de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces. Completul din 5 judecători decide asupra oportunității invitării tuturor participanților sau a reprezentanților acestora pentru a se pronunța cu privire la problemele de legalitate invocate în cererea de recurs.

Verificând argumentele invocate în recursuri, prin prisma materialelor din dosar, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție a ajuns la concluzia că recursurile urmează a fi admise și casată decizia din 27 ianuarie 2022 a Curții de Apel Chișinău, cu trimiterea cauzei spre rejudecare, din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

În debutul analizei sale, Colegiul consideră imperioase dezideratele Curții Europene a Drepturilor Omului reținute în cauza Zubac vs. Croația (hotărârea din 05 aprilie 2018) potrivit căreia, din moment ce preeminența dreptului constituie un principiu fundamental al democrației și al Convenției, nu putea exista nicio așteptare, în baza Convenției sau de altă natură, potrivit căreia Curtea Supremă trebuia să ignore sau să nu aibă în vedere nereguli procedurale evidente.

Astfel, efectuând controlul judiciar al deciziei din 27 ianuarie 2022 a Curții de Apel Chișinău, Colegiul civil comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție constată că instanța de apel nu a elucidat toate circumstanțele importante pentru soluționarea justă a cauzei, iar drept consecință nu a stabilit legea aplicabilă speței, pronunțând în consecință o soluție nemotivată.

În acest sens, Colegiul evocă faptul că, reieșind din efectul devolutiv al apelului, Curții de Apel Chișinău îi revenea o deosebită atenție de a determina raportul material-litigios dintre litiganți întru constatarea corectă a specificului obiectului acțiunii civile și temeiului acesteia, iar drept urmare obiectul probațiunii pe cauza dedusă judecării, circumstanță care presupune în sine conturarea faptelor juridice prin care se justifică pretențiile și obiecțiile părților și fără de care este imposibilă soluționarea justă a litigiului.

Implicit circumstanțelor cauzei, Colegiul atestă că instanța de apel a reținut că reieșind din circumstanțele de fapt ale cauzei coroborate cu prevederile art. 24 alin. (4) din Legea cu privire la statutul judecătorului nr. 544 din 20 iulie 1995, art. 23 alin. (3), art. 284 alin. (1) și (2), art. 524 din Codul de procedură penală, art. 2, art. 3 alin. (1) lit. a) și art. 6 lit. b) din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998, odată fiind dispusă scoaterea de sub urmărire penală a lui Ștefan Niță în temeiul art. 275 alin. (3) din Codul de procedură penală, ultimul este în drept să pretindă la repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

Instanța de recurs consideră această concluzie a Curții de Apel Chișinău ca fiind prematură și trasă în urma neelucidării tuturor circumstanțelor cauzei, or, soluția instanței inferioare este întemeiată doar pe faptul că prin ordonanța din 29 septembrie 2020 a procurorului în Procuratura Anticorupție, Mirandolina Sușițaia, Ștefan Niță a fost scos de sub urmărire penală în temeiul art. 275 alin. (3) din Codul de procedură penală, din motiv că fapta acestuia nu întrunește elementele infracțiunii incriminate.

Însă, la judecarea fondului prezentei cauze, instanța de apel nu a ținut cont de faptul că în privința lui Niță Ștefan a fost pornită urmărirea penală în două cauze penale, care ulterior au fost conexe într-o singură procedură, iar prin ordonanța din 29 septembrie 2020 a procurorului în Procuratura Anticorupție, Mirandolina Sușițaia, Ștefan Niță a fost scos de sub urmărire penală doar pe un singur capăt de acuzare, celălalt fiind transmis în judecată.

Așa, Colegiul învederează că, potrivit materialelor cauzei, prin ordonanța din 15 septembrie 2016 a Procurorului General interimar al Republicii Moldova s-a pornit urmărirea penală în privința lui Ștefan Niță conform elementelor infracțiunii prevăzute de art. 42 alin. (5) și art. 243 alin. (3) lit. b) din Codul penal (vol. I, f.d. 5-6)

La 20 septembrie 2016, Plenul Consiliului Superior al Magistraturii, prin hotărârea nr. 608/25 a eliberat acordul pentru efectuarea acțiunilor de urmărire penală în privința *inter alia* lui Ștefan Niță și în legătură cu pornirea urmăririi

penale pe numele acestuia a dispus suspendarea lui din funcția de judecător al Curții de Apel Chișinău, în temeiul art. 24 alin. (1) lit. a) din Legea cu privire la statutul judecătorului nr. 544 din 20 iulie 1995 (vol. I, f.d.7-8).

Prin ordonanța din 29 septembrie 2016 a Procurorului General interimar al Republicii Moldova s-a pornit urmărirea penală în privința lui Ștefan Niță conform elementelor infracțiunii prevăzute de art. 307 alin. (2) lit. c) din Codul penal (vol. I, f.d. 63).

Prin ordonanța din 10 octombrie 2016 a procurorului în Procuratura Anticorupție, Andrei Balan, s-au conexasă într-o singură procedură cauzele penale pornite pe numele judecătorului Ștefan Niță conform elementelor infracțiunii prevăzute de art. 42 alin. (5) și art. 243 alin. (3) lit. b) din Codul penal și de art. 307 alin. (2) lit. c) din Codul penal, atribuindu-i-se nr. 2016978149 (vol. I, f.d. 64).

Prin ordonanța din 19 ianuarie 2017 a procurorului în Procuratura Anticorupție, Andrei Balan, s-a disjuns din cauza penală nr. 2016978149 într-o procedură separată materialele cauzei penale în privința lui Ștefan Niță pe faptul săvârșirii infracțiunii prevăzute la art. 307 alin. (2) lit. c) din Codul penal (vol. I, f.d. 55-59).

Prin ordonanța din 20 ianuarie 2017 a procurorului în Procuratura Anticorupție, Andrei Balan, s-a pus sub învinuire Ștefan Niță, incriminându-i-se săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 307 alin. (2) lit. c) din Codul penal (vol. I, f.d. 65-68).

Ulterior, în perioada 24-25 ianuarie 2017, procurorul în Procuratura Anticorupție, Andrei Balan, a întocmit rechizitoriul prin care s-a învinuit Ștefan Niță în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 307 alin. (2) lit. c) din Codul penal și a transmis cauza penală conform competenței în Judecătoria Buiucani, mun. Chișinău, pentru examinare în fond (vol. I, f.d. 69-85).

Relevant este că, prin ordonanța din 29 septembrie 2020 a procurorului în Procuratura Anticorupție, Mirandolina Sușițaia, Ștefan Niță a fost scos de sub urmărire penală pornită conform elementelor infracțiunii prevăzute de art. 42 alin. (5) și art. 243 alin. (3) lit. b) din Codul penal, din motiv că fapta acestuia nu întrunește elementele infracțiunii incriminate (vol. I, f.d. 11-16).

Astfel, Colegiul vădește că, la verificarea întrunirii condițiilor de aplicabilitate a Legii nr. 1545/1998, instanța de apel nu a dat apreciere faptului că pe numele lui Ștefan Niță au fost intentate două cauze penală, la 15 septembrie 2016 în baza art. 42 alin. (5) și art. 243 alin. (3) lit. b) din Codul penal și la 29 septembrie 2016 în baza art. 307 alin. (2) lit. c) din Codul penal, care au fost conexasă într-o singură procedură și apoi disjungate în proceduri separate. Însă, prin ordonanța din 29 septembrie 2020 a procurorului în Procuratura Anticorupție, Mirandolina Sușițaia, Ștefan Niță a fost scos de sub urmărire penală doar pe cauza pornită conform elementelor infracțiunii prevăzute de art. 42 alin. (5) și art. 243 alin. (3) lit. b) din Codul penal.

Respectiv, instanța de apel trebuia să dea o apreciere faptului că Ștefan Niță nu a fost scos de sub urmărire penală și nu a fost achitat pe cauza penală pornită conform elementelor infracțiunii prevăzute de art. 307 alin. (2) lit. c) din Codul penal. Mai mult ca atât, pe această cauză penală a fost întocmit rechizitoriul, prin care Ștefan Niță a fost învinuit de comiterea acestei infracțiuni, iar cauza penală fiind transmisă în instanța de judecată pentru examinare în fond.

Colegiul observă că ambele cauze penale pornite în privința judecătorului Ștefan Niță sunt conexe, dar la 19 ianuarie 2017 au fost disjuncte în proceduri separate din motiv că urmărirea penală pe capătul pornit în baza art. 307 alin. (2) lit. c) din Codul penal a fost finalizată, iar pe cauza penală pornită în baza art. 42 alin. (5) și art. 243 alin. (3) lit. b) din Codul penal urmau a fi efectuate acțiuni procedurale de identificare a persoanelor complice și alte acțiuni de urmărire penală.

În asemenea circumstanțe, instanța de apel trebuia să verifice dacă, în speță, sunt întrunite condițiile de aplicabilitate a Legii nr. 1545/1998, inclusiv și prin prisma circumstanței de fapt că dosarul penal în privința lui Ștefan Niță pe faptul săvârșirii infracțiunii prevăzute de art. 307 alin. (2) lit. c) din Codul penal a fost transmis în instanța de judecată pentru examinare în fond și pe această cauză penală nu există un act de dispoziție prin care s-ar fi constatat nevinovăția lui Ștefan Niță sau că acțiunile lui nu întrunesc elementele acestei infracțiuni.

La fel, Colegiul consideră că pentru conturarea tuturor circumstanțelor speței și constatarea temeiului de fapt al suspendării lui Ștefan Niță din funcția de judecător al Curții de Apel Chișinău, urmează a fi cercetată partea motivată a hotărârii nr. 608/25 din 20 septembrie 2016 a Plenului Consiliului Superior al Magistraturii. Or, doar în baza acestui act de dispoziție pot fi constatate temeiurile reale și argumentele necesității suspendării lui Ștefan Niță din funcția de judecător al Curții de Apel Chișinău. Însă, la materialele cauzei, a fost anexat doar dispozitivul hotărârii nr. 608/25 din 20 septembrie 2016 a Plenului Consiliului Superior al Magistraturii. Mai mult ca atât, chiar și pe portalul Consiliului Superior al Magistraturii (www.csm.md) nu este publicată hotărârea motivată nr. 608/25 din 20 septembrie 2016 a Plenului Consiliului Superior al Magistraturii.

Din acest considerent, în condițiile speței, pentru a da o apreciere viabilă argumentului lui Ștefan Niță precum că a fost ilegal suspendat din funcția de judecător al Curții de Apel Chișinău și pentru a constata obligația Statului de a-i compensa plățile salariale neachitate în perioada pretensei suspendări ilegale din funcție, urmează a fi cercetată partea motivată a hotărârii nr. 608/25 din 20 septembrie 2016 a Plenului Consiliului Superior al Magistraturii. Or, doar în baza motivelor care au stat la baza hotărârii nr. 608/25 din 20 septembrie 2016 a Plenului Consiliului Superior al Magistraturii poate fi stabilit dacă Ștefan Niță a fost suspendat legal sau nu din funcția de judecător al Curții de Apel Chișinău.

Cu titlu subsecvent, Colegiul opinează că la judecarea prezentei cauze, instanța de apel nu a determinat dacă sunt aplicabile prevederile Legii nr. 1545/1998, reieșind din circumstanțele de fapt ale speței, precum și nu a ținut cont de practica în această categorie de litigii.

În acest sens, instanța de recurs învederează că, în situații similare, Plenul Consiliului Superior al Magistraturii, prin hotărârea nr. 136/14 din 18 mai 2021, a anulat suspendarea din funcție a judecătorilor Galina Moscalciuc de la Curtea de Apel Chișinău și Victoria Hadîrcă de la Judecătoria Chișinău, sediul central, dispusă prin hotărârile nr. 456/22 și 457/22 din 23 octombrie 2018 ale Plenului CSM, în legătură cu pornirea urmării penale, și a dispus reluarea activității de judecător a acestora, cu repunerea în drepturile avute anterior [<https://csm.md/files/Hotaririle/2021/14/136-14.pdf>].

Imperios este și faptul că, în privința cererilor judecătorilor Galina Moscalciuc și Victoria Hadîrcă cu achitarea salariului și a tuturor plăților cuvenite

pentru perioada suspendării din funcție, Plenul Consiliului Superior al Magistraturii a remarcat că „judecătorii urmează să se adreseze la administrația instanțelor judecătorești unde activează pentru soluționarea chestiunii privind achitarea plăților salariale pe perioada suspendării din funcții”.

O situație similară se atestă și în cazul judecătorilor Sergiu Lebediuc, Serghei Popovici, Serghei Gubenco, Iurie Hîrbu și Garri Bivol, în care Plenul Consiliului Superior al Magistraturii prin hotărârea nr. 308/26 din 27 octombrie 2020 le-a anulat suspendările din funcțiile de judecători, în legătură cu pornirea urmării penale, a dispus reluarea activității de judecător a acestora și i-a repus în drepturile salariale avute anterior, recomandându-le totodată să se adreseze la administrația instanțelor judecătorești unde activează pentru soluționarea chestiunii privind achitarea plăților salariale pe perioada suspendării din funcții [<https://csm.md/files/Hotaririle/2020/26/308-26.pdf>].

La fel, prin hotărârea nr. 179/16 din 07 iulie 2020 a Plenului Consiliului Superior al Magistraturii s-a anulat suspendarea din funcție a judecătorului Eugen Popovici de la Judecătoria Orhei, în legătură cu pornirea urmării penale și s-a dispus reluarea activității de judecător a acestuia, cu repunerea în drepturile avute anterior [<https://csm.md/files/Hotaririle/2020/16/179-16.pdf>].

Deopotrivă, prin hotărârea nr. 416/31 din 10 decembrie 2019 a Plenului Consiliului Superior al Magistraturii s-a anulat suspendarea din funcție a judecătorului Dorin Munteanu și s-a reîncadrat la Judecătoria Chișinău, sediul Centru. Totodată, s-a dispus că achitarea salariului și a plăților cuvenite se va efectua de Judecătoria Chișinău [<https://csm.md/files/Hotaririle/2019/31/416-31.pdf>].

Astfel, din analiza hotărârilor Plenului Consiliului Superior al Magistraturii menționate supra rezultă cert că, în cazurile suspendării din funcție a judecătorilor în legătură cu pornirea urmării penale și reîncadrarea lor ulterioară în funcțiile de judecător, din motivul scoaterii de sub urmărire penală sau a achitării din motivul neîntrunirii elementelor infracțiunii în acțiunile acestora, s-a format o practică constată în care Plenul Consiliului Superior al Magistraturii repune în drepturile salariale judecătorii suspendați din funcție, iar instanța în care a activat urmează să le achite plățile salariale pe perioada suspendării din funcție.

Mai mult decât atât, chiar și în cazul lui Ștefan Niță, Plenul Consiliului Superior al Magistraturii prin hotărârea nr. 381/32 din 22 decembrie 2020 a explicat că cererea ex-judecătorului Ștefan Niță cu privire la drepturile salariale urmează a fi examinate de către administrația instanțelor de judecată în care aceștia au activat până la demisionare din funcție.

În această ordine de idei, Colegiul consideră că instanța de apel a analizat superficial circumstanțele de fapt și de drept ale speței, iar drept urmare nu a determinat cert cui aparține obligația de a-i achita lui Ștefan Niță plățile salariale pe perioada suspendării ilegale din funcție, Statului Republica Moldova, prin prisma Legii nr. 1545/1998, sau instanței de judecată în care acesta a activat până la demisionare, prin prisma Legii nr. 544/1995 și Legea nr. 514/1995.

Astfel, reieșind din efectul devolutiv al apelului, instanța de apel trebuia să elucideze care a fost, *de facto*, temeiul de fapt de suspendare a lui Ștefan Niță din funcția de judecător al Curții de Apel Chișinău; dacă în condițiile speței s-a născut dreptul lui Ștefan Niță de a i se achita plățile salariale pe perioada suspendării din funcție, când pe rolul instanței de judecată se află pendinte o cauză penală de

învinuire a acestuia în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 307 alin. (2) lit. c) din Codul penal; dacă totuși acesta are dreptul de a pretinde la compensarea salariului pe perioada suspendării din funcție, cui aparține obligația de plată Statului Republica Moldova sau instanței de judecată în care acesta a activat până la demisionare; precum și să determine legea aplicabilă la caz, reieșind din circumstanțele litigiului, caracterul raportului juridic dintre părți și practica în spețe similare.

Instanța de recurs opinează că neelucidarea tuturor circumstanțelor speței nu poate duce la soluționarea justă a litigiului, deoarece are un rol major în constatarea eventualului drept al lui Ștefan Niță de a i se achita din bugetul statului plățile salariale pe perioada suspendării din funcția de judecător.

Conjunctura dată profilează ipoteza conform căreia instanța de apel s-a abținut de a da un răspuns convingător la criticile de bază invocate de apelanții-pârâți în cererile de apel și referințele depuse asupra cererii de chemare în judecată, deși, prin prisma articolului 6 § 1 din Convenție, aceștia se așteptau la un răspuns specific și explicit la mijloacele decisive pentru judecarea procedurii respective (a se vedea Ruiz Torija și Hiro Balani vs Spania, hotărârile din 09 decembrie 1994, seria A nr. 303-A și 303-B).

În atare situație se deduce că, argumentele formulate de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, procurorul în Procuratura Anticorupție Andrei Balan, Procuratura Generală a Republicii Moldova și Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova în fața instanței în scopul apărării drepturilor sale nu au fost clarificate de instanța de apel, deși ultima avea obligația de a se pronunța asupra fiecărui argument, astfel ca acestea să fie răsturnate de instanță, pentru a da posibilitate instanței de recurs să exercite controlul judiciar a soluției pronunțate. Cu atât mai mult că, acest aspect cerea o motivare specifică și explicită, însă instanța de apel a omis să dea o asemenea explicație și să stabilească dacă în condițiile speței sunt sau nu aplicabile dispozițiile Legii nr. 1545/1998.

Prin urmare, Colegiul ajunge la concluzia că recurenții nu au fost auziți de instanța inferioară într-un mod echitabil, cu respectarea garanțiilor prevăzute la articolul 6 din Convenție. Or, instanța de apel nu și-a exercitat obligația instituită prin efectul devolutiv al apelului.

La caz, este relevantă jurisprudența CtEDO, care a statuat în cauza Hiro Balani vs. Spania că, în cazul în care instanța de judecată se abține de a da un răspuns special și explicit în cele mai importante întrebări, fără a acorda părții care a formulat-o posibilitatea de a ști dacă acest mijloc de apărare a fost neglijat sau respins, acest fapt se va considera o încălcare a articolului 6 §1 din CEDO.

Astfel, Colegiul deduce că actul judecătoresc trebuie să corespundă tuturor normelor de drept, să fie clar, înțeles de părțile implicate în litigiu și să răspundă în mod sigur și expres la toate cererile și obiecțiile formulate de către părți, însă în condițiile din speță decizia din 27 ianuarie 2022 a Curții de Apel Chișinău nu corespunde acestor calități.

Sub acest aspect Colegiul învederează că, prin prisma jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, pentru a răspunde cerințelor procesului echitabil, motivarea hotărârii judecătorești ar trebui să evidențieze că judecătorul a examinat cu adevărat chestiunile esențiale ce i-au fost prezentate (Boldea împotriva României din 15 februarie 2007, paragraful 29; Helle împotriva Finlandei din 19 februarie 1997, paragraful 60).

Curtea Europeană a Drepturilor Omului în repetate rânduri a statuat necesitatea motivării hotărârilor instanței, or, funcția unei decizii motivate este să demonstreze părților că ele au fost auzite. Dreptul de a fi auzit include nu doar posibilitatea de a aduce argumente instanței, dar de asemenea o obligație corespunzătoare a instanței de a arăta, în motivarea sa, motivele pentru care anumite argumente au fost acceptate sau respinse. O hotărâre se consideră motivată în mod corespunzător atunci când permite părților să facă uz efectiv de dreptul lor de a face apel (Hirvisaari împotriva Finlande).

În această ordine de idei, este evident că, în condițiile din speță, constatările instanței de apel nu conțin o argumentare clară, bazată pe suportul probator existent la materialele cauzei, din care să rezulte procesul deliberării și adoptării soluției emise, astfel încât instanța de recurs fiind în dificultate de a exercita controlul judiciar asupra unei asemenea soluții și să verifice temeinicia și legalitatea soluției adoptate.

Coroborând circumstanțele ce preced, instanța de recurs conchide temeinicia recursurilor declarate de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, procurorul în Procuratura Anticorupție Andrei Balan, Procuratura Generală a Republicii Moldova și Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova împotriva deciziei din 27 ianuarie 2022 a Curții de Apel Chișinău, deoarece soluția instanței de apel este bazată pe neelucidarea circumstanțelor speței, ceea ce a condus la aplicarea incorectă a legii.

Dat fiind faptul că instanța de apel a emis o decizie neîntemeiată, dictată de concluzii nemotivate și nu a elucidat toate circumstanțele pertinente speței, iar lichidarea acestor lacune în cadrul procedurii de examinare în recurs nu este posibilă, Colegiul civil comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia necesității admiterii recursurilor declarate de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, procurorul în Procuratura Anticorupție Andrei Balan, Procuratura Generală a Republicii Moldova și Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova și casării deciziei din 27 ianuarie 2022 a Curții de Apel Chișinău, cu restituirea cauzei spre rejudecare în ordine de apel.

Cu referire la instanța care urmează să judece apelul, Colegiul menționează că, în prezenta speță, Curtea de Apel Chișinău are calitatea procesuală de intervenient accesoriu de partea reclamantului.

Prin încheierea din 13 octombrie 2021 a Curții Supreme de Justiție s-a respins demersul înaintat de Curtea de Apel Chișinău cu privire la strămutarea cauzei la o altă instanță de judecată egală în grad și s-a restituit cauza pentru continuarea examinării în ordine de apel la Curtea de Apel Chișinău (vol. I, f.d. 156-158).

Curtea și-a motivat soluția prin faptul că, prin Decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 719 din 16 mai 2018, Ștefan Niță a fost eliberat din funcția de judecător la Curtea de Apel Chișinău, în baza cererii de demisie. Drept urmare, acesta nu mai este în executarea obligațiilor de judecător al instanței respective, iar includerea în cererea de chemare în judecată a Curții de Apel Chișinău în calitate de intervenient accesoriu de partea reclamantului, nu impune neapărat posibila nepărtinire a judecătorilor acestei instanțe.

Astfel, Curtea a considerat că, în speță, nu există circumstanțe care ar putea știrbi obiectivitatea și nepărtinirea judecătorilor Curții de Apel Chișinău la

examinarea prezentei cauze, iar prin urmare nu au fost constatate împrejurări ce ar face posibil aplicarea art. 43 alin. (2) lit. f) din Codul de procedură civilă.

În prezent, Colegiul opinează că, deși, la etapa anterioară Curtea Supremă de Justiție a considerat inoportună strămutarea prezentei cauze în altă instanță egală în grad cu Curtea de Apel Chișinău, după judecarea în ordine de recurs, constată necesitatea transmiterii cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Bălți, or, analiza în detaliu a speței profilează un eventual interes al Curții de Apel Chișinău, în condițiile când Legea nr. 1545/1998 nu ar fi aplicabilă. Respectiv, o hotărâre adoptată asupra fondului prezentei cauze ar putea pune la îndoială nepărtinirea judecătorilor de la Curtea de Apel Chișinău.

În conformitate cu art. 43, art. 445 alin. (1) lit. c) și art. 445 alin. (2) din Codul de procedură civilă, Colegiul civil comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

decide:

Se admit recursurile declarate de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, procurorul în Procuratura Anticorupție Andrei Balan, Procuratura Generală a Republicii Moldova și Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova împotriva deciziei din 27 ianuarie 2022 a Curții de Apel Chișinău.

Se casează integral decizia din 27 ianuarie 2022 a Curții de Apel Chișinău, adoptată în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Ștefan Niță împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenienți accesorii Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova, Procuratura Generală a Republicii Moldova, procurorul în Procuratura Anticorupție Andrei Balan și Curtea de Apel Chișinău cu privire la repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești și se trimite cauza spre rejudecare la Curtea de Apel Bălți.

Decizia nu se supune nici unei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

Svetlana Filincova

Judecătorii

Galina Stratulat

Dumitru Mardari

Victor Burduh

Maria Ghervas